

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

"7 edinstvo je moč".

"EDINOST"
Izda se po trikrat na teden v šestih iz-
dankah ob torkih, četrtekih
in sobotah. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obojno izdanje stane:
za en mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— " " " 4.50
za pol leta . . . 6.— " " " 9.—
za vse leto . . . 12.— " " " 18.—
Naročnine se plačevati naprej na naročbo
brez priložene naročnice se sprava se
ozira.

Posamične številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč.
izven Trsta po 4 nč.

Oglaš se računa po tarifu v politu; za
naslove s debelimi črkami se plačuje
preostor, kolikor obsega navadnih vrstic.
Poslana, osmrtnice in javne zahvale, do-
maši oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ulica Caserma št. 18. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker nefrankovane se ne
sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglaš spre-
jema upraviteljsko ulica Molino pi-
colo št. 3, II. nadst. Naročnine in oglaš
je plačevati loco Trst. Odpri reklama-
cije se preste poštnine.

Občni zbor

polit. društva „Edinost“

dne 18. julija 1896.

(Dalje)

Poročilu tajnikovemu so pritrjevali zborovalci
ponavljajočimi se živio-klici.

Na poziv predsednika Mandiča, da li ima kdo
kaj pripomniti k poročilu tajnikovemu, se je oglašil
za besedo zborovalec Biček: Iz poročila tajni-
kovskega posnemamo, da se je pošteno ravnanje
udalo, da rešuje slovenske vloge slovensko. Jaz
pa bi želel vedeti, zakaj drže na pošti nemško-
slovensko tiskovine — zaprte, tako, da morajo še
le iskati ključa, kadar kdo zahteva takih tiskovin?
Zakaj zaprte? Mogoče zato, ker se boje, da bi se
okušile. Reklo se je, da zahtevajo slovanskih ti-
skovin le znani 4 slovanski agitatorji. A toni res;
mi vsi, vsi tržaški Slovenci zahtevamo to.

Predsednik: Glede te Vaše želje staviti
morate primeren predlog, ko pridejo na vrsto po-
samični predlogi in nasveti.

Inženir Živic: Slavni občni zbor! Danes
nočem grajati in ne kritikovati, danes hočem le
hvaliti. Stopil je slavni odbor političnega društva
„Edinost“ po želji, izrečeni lanskega leta tukaj,
med ljudstvo, čeravno se je v začetku bal, da ne
bode imel nobenega uspeha; a kmalu je videl, da
ni storil zastonj teh korakov. Ljudstvo, užaljeno
še poprej po tolikih krivicah, ga je rado poslušalo
in se ravvalo po njegovih nasvetih. Ljudstvo je
čutilo, da bi bilo dobro, da bi se razgovorili med
seboj o položaju, v katerem se nahajamo; in ko
je slavni odbor prišel med nje, zamogli so se raz-
govoriti o žalostnih razmerah naših.

Tako je prišlo, da je od shoda do shoda
vedno bolj naraščalo število udeležnikov, in nav-
dušenje med ljudstvom postajalo vedno večje, če-
ravne se ni dosegel namen, za kateri so se pote-
gevali: ustanovitev okrajnega glavarstva za okolico.
Vendar je bilo doseženega mnogo, doseglo se je,

PODLISTEK

Fromont mlajši & Risler starši. 148

ROMAN.

— Francoski spisal Alphonse Daudet, preložil Al. B. —

Potem sta šla po razsežni ravnini montsou-
riški, puščobnem kraju, katerega izžiga vroča sapa
pariškega dela, kakor sopuh zmaja, čigar ogenj
bljuvajoče žrelo uničuje sleherno rast daleč na okoli.

Od Montsourisa do utrdb Montrougea je le
jeden korak. Ko sta bila že tako daleč, Planusu
ni bilo več težko, spraviti prijatelja še naprej. Po
pravici si je mislil, da pogled na njega mirno do-
mačnost, na prijazno, pristrčno razmerje med njim
in sestro srca mučenika da predkusiti srečo, ki
ga je čakala v skupnem življenju z njegovim lju-
bljenim Franom. In res sta bila jedva ustopila, ko
se je že opazal dobrodejni vpliv tihe hišice.

„Da, prav praviš, stari prijatelj!“ je rekel
Risler, z velikimi koraki hodeči po nizki obednici,
zaradi te ženske se ne smem več žalostiti, nanjo
ne več misliti... odslej mora biti mrtva za-me. Na
svetu nimam več drugega nego svojega Frana. Ne
vem še, ga-li pozovem sem, ali pa sam pojdem k
njemu — vsakako pa bodeva zopet skupaj. Vedno
sem tako hrepenel po sinu; on naj bode mi sin, dru-
gega si niti ne želim. Ako pomislim, da sem resno
mislil na smrt!.. O tem ni besedice več... tista

da se je ljudstvo vzdramilo. In tako je bilo mo-
goče, da so po mestnih volitvah prišli v mestni
zbor naši kandidati; brez teh shodov bi bil
gotovo veliko manje ugoden uspeh občinskih volitev.
Zato izrekam zahvalo slavnemu odboru na njego-
vem trudu in prizadevanju, izrekam tudi zahvalo
vsem, ki so se trudili, da so rešili ne samo našo
čas, ampak tudi našo narodnost, ker, kakor sem
rekel: mi bi bili zgubljeni, ako bi bili Lahji zma-
pali na volitvah.

Poročili tajnika in blagajnika g. Bogdanoviča
sti se sprejeli in odobrili od vseh navzočih.

Predsednik: Peta točka je poročilo
naših poslancev o političnem položaju. Če ima
kdo kako željo do katerega državnega ali
deželnega poslanca, naj se oglaš.

Za besedo se je oglašil državni poslanec
Spinčič. Ko je stopil na oder ta ljubljeneč na-
roda, doneli so nam nasproti viharji živio-klici.
Ovacija je trajala dlje časa. Ko se je polegel hrup,
je pričel Spinčič:

Slavni zbor!

Radujem se zajedno s predsednikom, da se
Vas je danes toliko zbralo tukaj, ker to je dokaz,
da se zanimate za javno življenje, in dokaz, da ču-
tite potrebo zanimanja za javno življenje. Jaz sem
tu pred Vami kakor državni poslanec, kakor po-
slanec hrvatskega in slovenskega naroda, izbran v
jednem delu Istre.

Druga leta smo Vam sporočili, kaj smo in
koliko smo delovali v državnem zboru. Jaz mislim,
gospoda moja, danes skoraj povsem opustiti to in le
samo deloma navesti naše delovanje. Saj so naše
novine „Naša Sloga“, „Edinost“, kakor tudi druge
slovenske in hrvatske novine poročale o vsem, kar
smo govorili in kako je bilo naše delovanje.

Odkar sem v državnem zboru — sedaj je že
7 let — videl sem na krmilu že štiri vlade, videl
sem 4 ministerstva. V tem spreminjanju vlade, ge-
spoda moja, vidim jaz jasen dokaz, da se morajo
v naši monarhiji spremeniti politični odnosi, da

ženska bi se tega le veselila!.. Toda živeti ho-
čem... z svojim Franom in samo zanj.“

„Tako je pravi!“ je vskliknil Žiga; „takega
sem te hotel imeti!“

Ta hip je ustopila gospodičina Planusova po-
vedat, da je soba pripravljena.

Risler se je opravičeval, da jo je nadlegoval.

„Tu živita tako srečno, tako zločno... to ni
prav, da vama delam težave s svojo žalostjo.“

„Ljubi prijatelj, saj si tudi ti, kadar le ho-
češ, preskrbiš ravno tako srečo“, je odgovoril vrli
Žiga z jasnim obrazom. „Jaz imam sestro, ti imaš
brata... česa nama še manjka?“

Lahen smev je šinil preko Rislerjevega o-
braza; v duhu se je že videl z Franom v ravno
tako tihi, kvekersko priprosti hišici.

Oče Planus je imel vsekako srečno misel.

„Sedaj pa pojdi ležat“, je rekel z zmago-
slavnim obrazom; popeljem te v tvojo sobo.“

Bila je spalnica Žigova, velika, priprosto o-
pravljena soba v pritličju, s katunovimi zagrinjali
pri postelji in oknih ter malimi preprogami pred
vsakim stolom na čistih tleh. Celó stara gospa
Fromontova bi ne bila mogla ničesar očitati redu
in čednosti v sobi. Na polici za knjige je stala
„Priročna knjiga za ribiče“, „Kuharska in gospo-
dinjska knjiga za gospodinje na kmetih“ in Ba-
rémeov „Pomočnik pri računanju“, to so bili vsi
duševni zakladi tega stanovanja.

je treba dati potlačenim narodom njih pravice, da
treba vzeti onim narodom, ki imajo preveč, ter
dati onim drugim, tlačnim narodom. Tudi viši
krogi sami uvidevajo, da je treba dati narodu, kar
je narodovega. Ti krogi uvidevajo, da je potrebno
to, a izvršiti nočejo tega; nočejo ničesar vzeti
onim drugim, ki imajo preveč, in dati onim dru-
gim, ki še nimajo skoro ničesar! (Viharno pritrje-
vanje in vsklikanje: živio Spinčič!)

Narodi, ki uživajo v Avstro-Ogerski monar-
hiji predprave pred drugimi tlačnimi narodi, so,
kakor znate Vi vsi, v oni polovici Madjari in v
tej polovici Nemci ter njihova podružnica
Italijani!

Vi vsi znate, da so se združili ti Nemci in
ta njihova podružnica s krivim liberalizmom, ki se
zove tudi židovski liberalizem. Nastala je borba
med krivim liberalizmom in med krščanskim
liberalizmom. Ta borba se prikazuje v raznih
oblikah, bodisi v obliki federalizma, avtonomizma
itd., prikazuje se o vprašanju šol; a vselej smo na
staremu: v borbi smo proti krivemu liberalizmu,
vselej nepravdnemu, zlasti slovanskim narodom.

Omenil sem poprej, da so sledila 4 minister-
stva v kratki dobi, v dobi komaj 6 let, in jaz jih
hočem označiti na kratko.

Bilo je ministerstvo, kateremu je stal na čelu
grof Taaffe. To ministerstvo je vladalo od l. 1879.
do 1893., torej 14 polnih let, kar pomenja nena-
vadno dolgo dobo v naših odnosjih. Nazivali so
to ministerstvo slovanskim in to zato, ker je
dalo nekaterim Slovanom nekoliko pravic; imeno-
vali so je slovanskim, ker je grof Taaffe obljubil,
da pripomore tudi ostalim Slovanom do njih pravic.
Dokler so ljudje verovali v te njegove obljube, da
hoče biti pravičen tudi slovanskim narodom, do
tedaj je mož stal trdno. Kadar pa se je začela
zgubljati vera vanj in kadar so uvideli Slovani,
da ne misli zaresno svojimi obljubami in kadar se
je ta vera zgubila popolnoma, je propadel, ako-
ravno je bil jak, močan, akoravno je užival veliko

Oče Planus se je oziral s ponosnim zadovolj-
stvom; vse je stalo na pravem mestu, kozarec
vode na orehovi mizi, priprava za britje na umi-
valniku.

„Kakor vidiš, Risler, je vse tukaj... Ako bi
ti pa utegnili česa manjkati... ključki so povsod
pripravljeni... samo odkleniti ti je treba. Le po-
glej, kak lep razgled imamo... Sedaj je seveda
precej temno; a jutri zjutraj, ko ustaneš, se pre-
pričaš o tem... res krasno je.“

Odpri je okno; ravno so pričele padati težke
deževne kapljice, in bliski, ki so sedaj pa sedaj
pretrgovali temo, so kazali dolgo vrsto nasipov,
jednakomerno razdeljene brzojavne drogove, ali pa
tu pa tam vrata kasemate. V predelkih je opom-
nil težki koral patrole, rožljanje puške ali pa
zvenketanje sablje, da je bilo tu sredi utrdb. To
je bil tisti razgled, katerega je hvalil Planus —
žalosten razgled, ako je to sploh bil razgled.

„Sedaj pa lahko noč... dobro spavaj!“

A ta hip, ko je hotel oditi stari blagajnik,
ga je prijatelj poklical nazaj.

„Žiga!“

„Na službo!“ je dejal vrli mož in počakal.

Risler je nekoliko zarudel, gibal z ustnicami,
kakor bi hotel nekaj reči, a z naporom se je premagal.

„Ne, ne, nič več! Lahko noč, ljubi stari
prijatelj!“ (Pride še.)

veljavo tudi pri samem Njegovem Veličanstvu cesarju. In ni čuda, da je propadel, ko ni hotel biti pravičen slovanskim narodom. (Živio-klici! Vsestransko pritrjevanje.)

Sledilo je ministerstvo koalicije. Ono je imelo že v svojem postanku znamenje ali kál svojega propada. Ta koalicija je bila namreč nenaravna in nepravilna. Nenaravna, ker so se v njej zvezali najrazličnejši življi, kakor liberalci, konservativci, federalisti, centralisti, avtonomisti in drugi; ljudje torej, kateri ne morejo dolgo ostati skupaj, kateri so si, kakor ogenj in voda. Nepravilna je bila ta koalicija zato, ker ni ustrezala zahtevam narodov. Ker je bila ta koalicija tako nepravilna in nenaravna, je brzo propala, čeravno so bili v njej največji državniki, kakor Plener, Hohenwart in drugi.

In ravno sedaj mi prihaja na misel, da je storil neki časopis jako umesten izrek: da sta si dala Plener in Hohenwart, ko sta skepala koalicijo, otroven ali strupen poljub. (Veselost.)

Koalicijskemu ministerstvu je sledilo ministerstvo uradnikov. Nekateri so se nadejali, da to ministerstvo ustreže slovanskim narodom, a hitro so spoznali, da ne bode nič iz tega. Bili so prevarjeni. To ministerstvo ni bilo pravično Slovanom, in zato je kmalu zginito s površja.

Za njim je prišlo ministerstvo ekscelence grofa Badeni. Ta mož je že dije časa na ministerski stolici. Več časa se ni vedelo, kakov bode grof Badeni; ali bode bolj nagnjen na krivi liberalizem, ali na pravi liberalizem? Ali na krivičnost nasproti raznim narodom, ali na krščansko pravičnost proti vsem narodom v Avstriji? V sled te nejasnosti ekscelenca grof Kazimir Badeni v začetku ni imel niti odločnih nasprotnikov, niti odločnih pristašev. Tekom svojega ministriovanja je izdal neke naredbe za dve deželi, za Moravsko in Češko, vsled katerih je dal nekoliko pravic jednemu delu češkega naroda, torej ne vsem Slovanom.

Že ti naredbi sti bile vzrokom, da je dobil proti sebi odločnih protivnikov, a zato pa še ni dobil odločnih pristašev. Njegovi odločni protivniki so v prvi vrsti nemški liberalci in nacionalci, na čelu njim znani kričač Schönerer. Ti so začeli ropotati v državnem zboru; klicali so na pomoč tudi od zunaj; sramotili so vlado, onemogočili so parlamentarno delovanje, napravili stanje v parlamentu tako neznosno, da ni bilo več možno vzdržati v parlamentu. Ropotali so v parlamentu, gospoda moja, huje ko divjaki, in temu ropotu se je v dala vlada grofa Badeni. Zaključilo se je državnozbornsko zasedanje in ropot se je preselil žnjimi iz parlamenta v javno življenje; čitali ste, kako silovito so postopali v Hebu ti nemški razgrajaci in od tam so prenesli ta ropot celo na tuja tla, od koder rujejo proti Avstriji.

Kaj se učimo mi iz tega ropota? Nam je to dokaz, kako nemški liberalci mislijo z ustavnimi pravicami avstrijskih narodov; z druge strani je namen temu ropotu njihovemu ta, da zastrašijo vlado. To jim je obveljalo že večkrat. Če opazujete natanjko njihov židovski liberalizem, boste videli, da, če se je dogodila proti njim le kaka malenkost, ropočejo strašno; niti sami ne verujejo, kar kriče. Proti njim bi se dalo kaj doseči jedino le z odločnostjo, delovanjem na temelju zakonov. Strogo bi se morali izvajati državni temeljni zakoni in strogo bi se moralo postopati proti vsem onim, ki se pregrešajo proti tem zakonom. To bi bila naloga c. kr. vlade. Ne, odločnosti pa ni pokazal g. grof Badeni.

Ekscelenca grof Badeni nima odločnih pristašev. To je bil tudi vzrok, da se je zasnova večina v državnem zboru, ne v ta namen, da bi podpirala grofa Badeni, ampak v ta namen, da prisili njega ali pa njegovega naslednika, da bode delal po zakonih. (Frenetično ploskanje.)

Močni utegnejo biti posamičniki. Jak je bil Taaffe, jak je bil morda grof Badeni, a brez večine v parlamentu ni opravil ničesar prvi in ne opravi ničesar drugi. Večina narodov je odločilna v parlamentarnem življenju. Tako večino imamo sedaj. Glavna skupina te večine sestoji iz onih poslancev, ki zastopajo pravi krščanski liberalizem, ki hočejo pravico vsem narodom, in to so Mladočehi in češki velikaši.

V Budjčevicah, kjer ni bilo nobenega izmed nas, spomnil se je knez Friderik Schwarzenberg

tudi nas, našega naroda; rekel je, da treba zadovoljiti tudi nas Hrvate in Slovence, zadovoljiti da treba ne samo čuvarje proti severozapadu, ampak tudi čuvarje proti jugozapadu. (Navdušeno vsklikanje knezu Schwarzenbergu.)

Druga važna skupina večine v zbornici poslancev so Poljaki. I oni so z nami. Če bi se ne zavzemali za prava drugih narodov, sorodnih Slovanov, zgubili bi tudi oni tla pod nogami. In res so često pokazali svojo ljubezen do drugih narodov, pokazali so to ljubezen šestokrat tudi nam. Njim na čelu stoji sedaj mož, častit stari, ki se je, mislim, že s tem, da je vstopil v večino, pokazal neodvisnega od svojega sorajaka, ekscelence grofa Badeni, in da hoče vztrajati v tej večini, bilo to ljubo grofu Badeni, ali pa ne. (Ploskanje.) Da-li bode to ljubo grofu Badeni ali ne, tega jaz res ne vem.

Tretja med večimi skupinami sedanje večine so nemški konservativci. Oni imajo, kakor sploh vsi Nemci, vsega dovolj. Ti želijo samo, da bi se nekoliko spremenile šolske razmere. Ti so vsakako najpravičnejši med Nemci. Oni so bili jedini, ki so se postavili po robu ropotanju Schönererja in njegovih drugih.

Četrta glavna skupina je tako zvana slovanska krščansko-narodna zveza. V tej zvezi smo tudi mi hrvatski in slovenski poslanci. (Frenetično, demonstrativno odobravanje.)

Na shodih, v novinah, se je vedno in vedno povdarjala želja Hrvatov in Slovencev, da bi bili ti poslanci jedini in neodvisni. Ta želja se je izražala posebno tudi tukaj vsako leto na zborih političnega društva „Edinost“. Minolo je 6 let, a ni malo se nismo mogli približati uresničenju te želje. Da, došlo je do tega, da so bili hrvatski in slovenski poslanci — dasi jih je le malo po številu — razdeljeni v 3 male skupine. Slednjič so uvideli sami poslanci in vsakdo, da takim cepljenjem ne pridemo dalje in ne dosežemo ničesar.

Kakor klasično pričo za potrebo zjedinenja in neodvisnost hrvatskih in slovenskih poslancev navedem sedaj že ranjkega Klusa. On je bil velik spoštovatelj Hohenwartov, on je bil takorekoč zaljubljen v tega državnika, in vendar je tudi ta mož kratko pred smrtjo pripoznal meni in še nekaterim drugim poslancem, da goji prepričanje, da vsaki poslanec naš, naj si bode Slovenec ali Hrvat, mora vstopiti v jeden hrvatsko-slovenski klub. Do hrvatsko-slovenskega kluba sicer ni prišlo, mesto tega se je ustanovila slovanska krščansko-narodna zveza. Ta zveza je neodvisna od vsakega in tudi od vlade. Ta skupina se ne razlikuje od namerovanega hrvatsko-slovenskega kluba samo v tem, da ima drugo ime, ampak tudi v tem, da se nahaja v njej tudi nekaj poslancev drugih slovanskih narodnosti. Tej zvezi je pristopilo tudi 7 Malorusov in 1 Čeh iz Morave. Ta zveza je bila ustanovljena v zadnjem hipu, vendar pa še o pravem času. S tem se je preprečilo v zadnji hip, da ni prišlo do večine, katero je snoval grof Badeni. Da pa ni prišlo do tega, ima se pripisati po velikem delu, ali morda najbolj naši slovanski krščansko-narodni zvezi. (Navdušeno ploskanje: Živela!) Jaz se nadejam, da se tudi vzdrži ta zveza, da se vzdrži ta večina. Ta večina ima jasen in odločen program, namreč program, glasom katerega se morajo dati vsem narodom pristojajoča jim prava.

Nadaljni dokaz v to bi bil tudi banket na dan zaključenja državnega zbora. Banket so priredili poslanci skupin večine v parlamentu. Predsedoval je starina Jaworsky; na tem banketu so govorili zastopniki narodov, ki so v večini. Bil je to krasen, lep večer in moj drug dr. Laginja je meni, ko sva šla od tega banketa, rekel, da ta večer velja več, nego vsa 2 meseca, katera smo preživeli v državnem zboru.

Spoštovana gospoda! Jaz opazujem dogodke in slušam pritožbe zastopnikov raznih pokrajin. Razgovarjal sem se s poslanci onih narodov, ki so tlačeni več ali manj, ali moram reči, da takega stanja, kakor je tukaj na Primorskem, ni nikjer. (Čujte! Čujte!) Naše stanje je že neznosno. (Splošno pritrjevanje.) Mi se borimo za narodni obstanek, mi se borimo za: „biti“ ali „ne biti“. Mi se moramo boriti, in borimo se brezvapešno že desetletja in desetletja. Borimo se ne samo za uk v svojem jeziku v višjih in srednjih šolah, boriti se moramo za uk v svojem jeziku v

ljudskih šolah. Niti osnovnih šol nam ne privoščajo v našem jeziku. Vzglede je tržaško šolsko vprašanje. Koliko let že prosite slovenske šole v Trstu, a je še niste dobili! Uničiti nas hočejo. Duh tujinstva hočejo vcepiti v našo kri. Mi se moramo boriti za naš jezik tudi v cerkvi, kakor nam kaže žalostna slika v Rojanu. Slične razmere so tudi na raznih drugih krajih Primorske; posebnost Istre. Po mnogih krajih so odstranili iz cerkve narodov jezik, in nadomestili so istega s tujim, akoravno se je reklo „nil innovetur“. (Povzdignjenim glasom): Dá, gospoda moja, „nil innovetur“ (nikakih novotarij), ako bi bilo to v korist Slovanom, ali „inovetur“, ako je to na škodo istim!! (Pojavi ogorčenja po vsej dvorani! Nenavadno gibanje.) (Pride še.)

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 22. julija 1897.

O položaju. Na shodu veleposestnikov v Kolomeji je interpeliral knez Roman Pazina navzočega drž. poslanca Vielovievskega glede političnega položaja. Rečeni poslanec je podal nastopno vsakako znamenite izjavo: „Ako bi poskušala katerakoli vlada preklicati jezikovne naredbe in protiviti se onim načelom, na katera se opira današnja desnica, takov kabinet ne bi našel podpore večine niti za jeden trenotek. Kdor računa na to, da bi mogel poljski klub na cedilu pustiti adresne načrte večine, kakor tudi v zjedinenju Poljakov z avtonomistiškimi strankami toli kategorično izražena načela, ta bi se dotaknil časti toli ugledne stranke, kakoršna je poljski klub ter bi si moral sam sebi pripisati posledice svojega lahkomišljenega računjanja.“ Iz tega ostrega in odločnega govora bi bilo sklepati, da grof Badeni nima pričakovati nikake podpore od poljskega kluba v slučaju, ako bi hotel križati pota sedanji večini.

S to odločno izjavo pa je vsakako v nasprotju izjava grofa Dzieduszyckiego v članku „Poljskega Slova“, da so neosnovane vse vesti o namišljenih intrigah v poljskem klubu proti grofu Badeni, ter da bode ta klub vesto podpiral ministerskega predsednika. Po teh dveh izjavah moramo vprašati radovedno: Kje je resnica?

Kje naj se vrši vseslovenski shod? Potrebo vseslovenskega shoda uvideli so vsi Slovenci po zadnjih dogodkih na političnem življenju avstrijskem. Sleherni količjak zaveden avstrijski Slovan pripoznava, da v isti meri, kakor delajo Nemci, delati morajo tudi Slovani. Nevarnost je velika; nasprotnik je razkačen do skrajnega in pripravljen tudi za — skrajno. Srdit boj napoveduje avstrijskemu Slovanstvu, boj za prevladje. Ta boj moramo tudi vsprejeti, umakniti se ne smemo, sicer bi bilo po nas. Iz te bitke ne sme nikakor iziti kakor zmagovalac — naš nasprotnik. Gorje nam, ako bi se zgodilo to, morda bi bilo po nas za vselej.

To je treba pomisliti.

Boj, kateri nam je napovedan, ni še boj na nož, marveč je boj duha in uma. In baš radi tega pričakuje nasprotnik zmage, ker se smatra za boljšega, razumnišega, izkušenejšega diplomata in ker smatra nas manje vrednimi.

Dokazati mu moramo, da se moti.

In to zamoremo samo ob sijajni — ob priiliki vseslovenskega shoda.

Slovenci! Politične razmere v naši državi so zares tako opasne, da je treba bistrega računanja, da se ne — zaračunimo. Le jedno nam je povsem jasno: preko nas hočejo do dobre politične kupčije!

To je za nas poniževalno, sramotno! To nam govori in kliče, da je nastopil zadnji trenotek, da dokažemo, da nismo sejmarako blago, marveč da smo — i mi politični podjetniki!

V teh ciljih pa se zamoremo združiti le na velikem shodu zastopnikov vsega našega naroda. Nastaja vprašanje, kje naj bi se vršil ta tabar, ta vseslovenski shod?

Eni so imenovali Celje, drugi so imenovali Celovec. Nemci groze že danes, ako bi se vršil shod v Celji ali Celovcu, da ga hočejo preprečiti dejanski. Kaj da pomeni to, razumemo dobro.

Ne bojimo pa se ne, ker nas je mnogo, ker nas je več v teh pokrajinah. A mi ne mislimo na — pretepanje — za to smo precivilizovani —, mi se hočemo posvetovati mirno in trezno. Bojimo se ne in smo uverjeni, da bi se tudi

v Celji vršil shod najslajšeje. Vendar bi bili mi za — Ljubljano. K temu pa nas sili pomislek, da so ravno sedanji politični odnosi taki, da se moramo Slovenci kazati kakor kompaktna narodna skupnost, kakor skupina, solidarno skozi in skozi do skrajnih posledic. V imenu take skupine in v toli kritičnih časih pa mora prihajati glas iz središča.

V Ljubljani naj bi ves nared povzdignil svoj glas, tam naj bi se zbrali zaupniki naroda brez ozira na siceršno politično mišljenje — zastopniki iz osrednje pokrajine in od periferije. Tu naj bi se posvetovali le o tacihi točkah, ki nas združujejo!

S tem svojim predlogom nikakor nečemo pre-judicirati ukrepom družih milih rojakov, pač pa iz-rekamo svojo misel in zajedno uverjenje, da je Ljubljana ono mesto, v katerem naj se koncen-truje vsa naša narodna ideja.

Na tem shodu — kakor že rečeno — nas ne bode smelo motiti niti to, da spadamo mej seboj v posamične oddelke političnih menenj, marveč družila nas bode samo zavest, da smo vsi Slo-venci, otroci jedne matere Slovenije. In s to za-vestjo v svojem nastopu na vseslovenskem shodu pokažemo tudi bratom Čehom in Hrvatom, da nas na velikem delu ne motijo malenkostna navskrižja v nazorih in osebah.

Na vseslovenski shod ne pridemo demonstro-vat jeden proti drugemu, ker bode na tem shodu imel prvo besedo jedino le narod slovenski; pač bodedo pa demonstrovali s shodom proti onim elementom v državi, ki so tega me-nenja, da minimamo besede v tej dr-žavi.

Vseslovenski shod bi vsakako rabil več, nego jeden dan za rešitev dane si naloge.

Ljubljana bi morala torej pravočasno skrbeti za to, da dobé zastopniki naroda potrebna zave-tišča čez dan in noč.

H konci pa še jedno krotko pripombico.

Vseslovenski shod bi združil v središču Slovenije inteligenco slovensko, torej tudi sloven-sko književništvo. Zato bi se morda dal združiti s shodom tudi tolikokrat nasvetovani pisateljs-ki kongres.

Prilika bi bila ugodna, ker bi bili že zbrani itak vsi odlični slovenski duhovi in ne bi trebali še posebej potovati v ta namen. Čas je tudi že pozen in ako bi se hotel zbrati že letos tudi po-trebni pisateljski kongres, dalo bi se z jednim udar-cem ubiti dve veliki muhi.

Shod zaupnih mož v Celju. V torek je bil shod zaupnih mož južno - štajerskih. Udeležba je bila mnogoštevilna. Zaupniki štajerskih Slovencev so izrekli možko naroda našega dostojno besedo. In sicer z nastopno resolucijo:

„Vlada sama in državniki so priznali opravi-čenost slovenske zahteve za ustanovitev slovensko-nemškega gimnazija v Celju. Odprava tega gim-nazija, provizorična ustanovitev v zraku visečih posameznih razredov, podrejenih še poleg tega rav-nateljju višje gimnazije celjske, notoričnemu na-sprotniku slovenskega naroda in njegovih teženj, deločitev, da se sme v prvi razred sprejeti k večje-mu 50 dijakov, je torej čin odite krivice, storjene slovenskemu narodu, ter žaljenje narodne časti.“

„Vsi slovenski poslanci se torej pozivljajo, da storé solidarno, brez ozira na kronovino, v ka-teri so izvoljeni, vse korake, ter porabijo vsa par-lamentarno mogoča sredstva, da se popravi ta, slo-venskemu narodu storjena krivica.“

„Preselitev slovenskega gimnazija v kak drug spodnještajerski kraj se mora, ker gimnazij v ka-kem drugem kraju ne bi ustrezal vsem zahtevam in potrebam slovenskega prebivalstva v južnem delu Spodnje Štajerske, odkloniti *jedenkrat za vselej*.“

Shod zaupnih mož sestavil je nadalje pose-ben odsek obstoječ iz gg.: dr. Josipa Serneca, deželnega glavarja namestnika; dr. Ivana Dečka deželnega poslanca; dr. Josipa Vrečka, odvet-nika; dr. Jura Hrašovca, odvetnika in Lovra Baša, notarja, vsi v Celju, z nalogom, da store potrebne korake, da se skliče v primerno kratkem času *obči politični zbor slovenski*, kateri naj vzame v pretres sedaj nastali politični položaj, izrazi za-hteve slovenskega naroda, ter dá navodilo sloven-skim državnim poslancem glede njih daljuega po-stopanja.

Povsod in vsi so jednaki! „Jedinstvo“ poroča: Ugledni kanonik, ki je spremljal nadškofa Stadlerja po Italiji, piše: „Jaz in mnogi drugi prišli

smo z nadškofom dr. Stadlerjem iz Ancone v Lo-retto. Od tamošnjega mnogoštevilnega svečenštva nas ni pričakoval nikdo, dasi smo naznanili svoj prihod. Nikogar ni bilo, da bi nam bil povedal za prenočišče; a godbo, ki je imela svirati na dan sv. Cirila in Metoda, zaprečili so zadnji trenotek. Najhuje nam je bilo, da se niso hoteli pobrigati za stanovanje nadškofu dr. Stadlerju, katero si je moral iskati sam. „Kat. List“ pa poroča, da se jednako, Slovanom sovražno postopa tudi v zavodu sv. Jeronima, da-si je ta zavod namenjen hrvat-skim duhovnikom. Tako da gospodarijo z imetjem tega zavoda kakor pravi — gladniki. Torej taki ondi, taki tu! Sedaj znamo dobro, katera vez je, ki drži to družbo skupaj to in onostran reke Na-diže. Radovedni smo, kaj bi rekel, ako bi bil še v življenju med nami, o vedenju teh svojih slu-žabnikov Jezus Kristus...

Srbija se pripravlja! Srbski kralj je rekel nekaterim skupščinarjem, ki so ga posetili v konaku, sledeče: „Kakor vam znano, so bile politične raz-mere tekom prvega dela leta na balkanskem po-otoku zelo motne in napete. Da nas dogodki ne najdejo nepripravljene, smo jaz in moja vlada, ki uživa moje popolno zaupanje, ukrenili različne stvari, ki naj povzdignejo moč naše vojske ter jo utrdé tudi materialno. Prepričan sem, da pritrdite vsem tem ukrepom.“

Različne vesti.

V odbor političnega društva „Edinost“ so bili izvoljeni na zadnjem občnem zboru: predsed-nikom: Mate Mandić; odborniki: Ivan Ba-lanč, Gustav dr. Gregorin, Otokar dr. Rybaž, Josip Turk, Makso Cotič, Josip Ka-talan, Kornelij Gorup, Ante Bogdanović in Ivan Fajdiga. Namestniki: Fran Šuman, Anton Miklavc, Martin Pečar, Miha Hro-vatin, Ivan Martelanc, Jakob Perharc, Ivan Gorup, Alojzij Gorup, in Ivan Marija Vatovec. Pregledovalci računov: Josip dr. Abram in Ivan Prelog.

Imenovanje. Finančni minister je imenoval višega komisarja drugega razreda, Dragotina Koširja, višim finančnim komisarjem prvega razreda za Primorsko.

Narodnjakom, Slovincem in Hrvatom na uva-ževanje. Pred časom sem pisal v cenjeni „Edinosti“ članek pod naslovom „Pet tisoč“, v katerem sem izjavil svoje menenje, da bi naše politično društvo lahko štelu 5000 členov. Opozarjal sem narodnjake, naj se vpisujejo oziroma naj nagovarjajo druge na vpisovanje. Uganite, gosp. urednik, koliko novih članov se je odzvalo na omenjeni moj članek! Ker vem, da bi Vam bilo težko uganiti, Vam po-vem, da celih — osem!

Od raznih strani se je rekalo: pošiljajte človeka, da bode pobiral podpise, ker na besedo domačinov se ljudje nočejo vpisavati!! Gospoda! ako poli-tično. društvo pošlje moža, mora ga plačati, ker takih mož nimamo, ki bi mogli hoditi okolu zastoni.

Ako hočemo plačati moža, treba novcev. A kje jih dobiti? Prepričan sem, da pride tudi do tega, toda prej treba neke podlage. V zraku ni možno zidati, ker tako zidauje bi nam le — sko-dvalo. Vpišite se vsaj vsi vi, ki se iz-dajate za uzor narodnjake in dokažite s tem, da ste res zdreli ter da lahko računamo na Vas! Težko je odpirati rane na svojem telesu, ker to boli, ali bolje tako, nego da bi šli še dalje z gnjilobo; to bi nas privelo v gotove — grobove!!

Govorimo si jasno! Prvo Vas uprašam: kje so istrski veljaki, kje premožni kmetovalci in kje trgovci? V našem dražtvu pogrešamo (z častnimi iz-jemami) — vse! Kje so naši okoličani, kje meščani? V mestu samem je res že lepo število členov ali bilo bi jih lahko vsaj desetkrat toliko!! Okolica je le naznatno zastopana, kar je gotovo obžalovati. A Istra bi sama lahko dala tisoče členov. Porečete, da ni mogoče, ker je naše ljudstvo vbogo! Toda jaz ne zahtevam nemanicev, da naj žrtvujejo, nego bi lahko zahtevali od dobrih seljakov, od trgovcev in osobito pa od — častite duhovščine, naj bi nas podpirali z onim ubogim forintom in 20 novčičev na leto. Ko so volitve, treba denarja za Istro. Nikdo pa ne pove, od kodi vzeti denarja in ker ga res ni, ga tudi ni mogoče izdajati! Naj bi torej (po mojem menenju) čast. duhovščina na-govarjala ljudstvo ter je upisovala, zaznamke vpi-sanih naj bi pošiljala gosp. blagajniku. Le-ta bi

napravil pobotnice in jih odpošiljal zanesljivim možem ki bi iztirjevali letnino in jo odpošiljali na pravo mesto? Okoličani bi lahko veliko storili v tem oziru. V vsaki vasi se nahaja koji narodni mož ali celo narodni prvak. Taki naj bi pridobivali ljudstvo in je vpisavali in ko so v mestu, izročili naj bi gosp. A. Bogdanoviću, blagajniku pol. društva. Njega je debiti ob vsaki uri v trgovini gosp. Trudna v ulici Ghaga. Ali pa naj bi te pole od-dajali v „Delalske podporno društvo“, kjer bi jih radi vsprejemali iz uljudnosti.

Za iztirjanje bode skrbel pa slavni odbor em. društva. Še enkrat torej: v mestu naj se vpišejo vsi naši trgovci, posestniki zasebni uradniki in sleherni, kdor premore 1-20 novč. na leto! Časi resni in tudi ne vemo kaj nam prinese bodočnost. Delujmo, dokler ni prepozno in ne čakajmo da nas sovražnik popolnoma podjarmi. Ako se upiše primerno štev. členov — sem prepričan da vdobimo stalnega uradnika, kar bi nam bilo v ne-precenljivo korist. Sedaj pa na delo vsi in povsod. Nebodigatreba.

Prav se jim je zgodilo! Odsek civilnih mu-zikašev v Trstu, med katerimi se nahaja tudi kup lačnikov iz bližnjega kraljestva, predložil je avstrijs-kemu vojnemu ministerstvu pritožbo proti voja-škimi godbam in je zahteval, da bi vojaške godbe ne smele igrati proti nagradi v javnih lokalih. — Kdo je temu odseku dal piramidalni nasvet, ne vemo, pač pa vemo, da so Italijanom avstrijski vojaki trn v očeh in bi radi divno vojaško godbo izpodrinili z lačnimi mandolini iz — rešene Italije. Za sedaj pa ni šlo in prav je to!

„Sängerbund“. Pravila novoustanovljene „juž-nonemške“ (südmärkisch) pevske zveze za Kranj-sko in Primorsko so že potrjena. Prvi zvezni dan („Bundestag“) bode v Ljubljani dne 31. okto-bra t. l.

Torej v Ljubljani! In ta „Bundestag“, ki se bode izvestno slavil s primerno demonstra-cijo, ki bode najbrže odmev „vsegermanske zave-sti“, zboroval bode v središču slovenske, v središču naše domovine! To je zopet dokaz, da se Nemci čutijo nasproti Slovanom kakor „Herren-volk“, ne meneči se za to, kaj poreko Slovani. Zdi se nam skoro umestno, da bi opozorili ljubljanski mestni svet na ta „Bundestag“, na katerem bode najbrže želodar Binder nosil zvonec, da mu gleda malo na prste. V Celju, kjer je občinski zastop germanofilski, se je interpelovalo istega, naj ob o-tvortitvi „Narodnega doma“ strogo zabrani, da bi Slovenci nosili po mestu kako zastavo ali sploh javno nastopali. Nemški obč. zastop v Celju hoče torej Slovence — ki imajo domovinsko pravo na Slovenskem, dočim je tu Nemci nimajo — stisniti samo na prostor „Narodnega doma“. Po vzgledu tega zastopa najtorej tudi slovenski obč. zastop naše Ljubljane, brez ozira ni na desno ni na levo, zabrani vsakršni javni pojav nemškega „Bundes-taga“. Sramota je sploh, da smejo Germani v na-šem domu širokoperiti se z „bundestagom“, kate-rega ob sedanjih političkih pojavih ni mogoče sma-trati drugim, nego drzno demonstracijo.

Pismo princa Schwarzenherga. Ta dični slo-vanski plemič, kateremu je izrazilo svoje prizna-nje in zahvalo tudi primorsko Slovanstvo na ob-čnem zboru polit. društva „Edinost“, odgovoril je državnemu poslancu g. Povšetu kakor načelniku „Kat. polit. društva“ v Ljubljani sledečim pismom: „Na častnem in dragem mi priznanju „Kat. polit. društva za Kranjsko“ izrekam svojo toplo zahvalo. To priznanje iz kroga mož, kateri imajo, kakor mi, nalogo in namen svojega političnega delovanja, da udelejuvujejo neomejeno zvestobo veri, domovini in vladarju, mi je najlepša hvala za moj slabi trud, katera zahvala mi ostane vedno v hvaležnem spominu. Sporočite mojo odkritosrčno zahvalo ča-stitemu odboru s prošnjo, da mi ohrani to zaupa-nje in prijateljstvo, katero opravičim tudi povsem v prihodnje.“

Pevsko društvo „Zarja“ v Rojanu vabi na koncertno veselico s petjem, godbo in plesom, ki jo priredi v nedeljo dne 25. julija 1897. na dvo-rišču gostilne J. Boleta v Rojanu. Program: 1. M. Brajša: „Istarskim Sokolom“, moški zbor. 2. A. Nedved: „Prošnja“, četverospjev. 3. a) M. Hubad b) H. Ražem „Narodne pesni“, mešan zbor. 4. A. Nedved: „Prošnja“, četverospjev. 5. „Vinski bratci“, šaljiv nastop. 6. I. Laharnar: „Ženin kos“, mešan zbor. 7. Slobodna zabava s petjem in plesom.

